

ጭ52-1ጫ

ተጠንቀቁ!

ያልታደሰ አዕምሮ ወደ ኃጢአት ይከታል

“...አዕምሮአችሁ ታድሶ ይለወጥ...” ሮሜ 12:3

ሰው ድንቅ ሆኖ የተፈጠረ በመሆኑ በቀላሉ “እንዲህ ነው” ብሎ ሰውን መግለጽ አይቻልም። አንዳንድ ነገሮችን ለመፈጸም የሚያስችሉት ማለትም ማየትን፣ መሥራትን፣ መሮጥን እንዲሁም ራስን በራስ ማራባት የሚያስችለው ሥጋዊ አካል ያለው ፍጡር መሆኑ በግልጽ ይታወቃል። ሰው ማድረግ የሚችላቸው ነገሮች እነዚህ ብቻ አይደሉም፤ ማሰብ፣ ማመዛዘንና ማስታወስም ይችላል። እንዲሁም የመደሰት፣ የማዘን፣ የተስፋ መቁረጥና የመበሳጨት ስሜትም ያለው የሚወዳቸውና የሚጠላቸውም ነገሮች ያሉት ፍጡር ነው። እነዚህ በመጠኑ ከጠቅሰናቸው ሌሎች ነገሮች ስላሉት በቀላሉ መልስ መስጠት የሚያዳግቱን አንዳንድ ጥያቄዎች በአዕምሮአችን መፈጠራቸው የማይቀር ነው። ለምሳሌ፦

- ሰው የህመም ስሜት ሲሰማው ያ ስሜት የሚመነጨው ከአዕምሮው ነው ወይንስ ከሥጋው?
- የሰው ቁጣው ወይንም ንዴቱ የሚመነጨው ከየት ነው?

- “ፍቅርስ” የሚወጣው ከየት ነው?

- የሩካቤ ሥጋ ፍላጎት ሲኖረው ያ ስሜት ኃጢአት ነው?

- ሰው በተፈጥሮው ያለው አቋም ባህሪውን ሊወሰነው ይችላል? ከሆነ እንዴት?

ለሚሉት ጥያቄዎች ሰው ቀላል መልስ ለማግኘት እንደማይችል ስለሚረዳ ከዚህ ጥናት ራሱን ገለል አድርጎ ስለሌላው ነገር ለምሳሌ ስለ አርማጌዶን፣ ስለ ሺ ዓመት አገዛዝ ለማወቅ ሲጥር ይታያል። ምንም ያህል ከባድና አስቸጋሪ ቢሆንም፣ ሰው ስለ ራሱ ይበልጥ ሲያውቅ የመንፈሳዊ ችግሩን ለይቶ ማወቅ ይችላል።

ሰው በተፈጥሮ ሥጋ፣ ነፍስና መንፈስ ያለው ፍጡር ነው። ጳውሎስ “ራሱ የሰላም አምላክ በሁሉ ነገር ይቀድሳችሁ፤ መንፈሳችሁ፣ ነፍሳችሁ፣ ሥጋችሁ በሙሉ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ለሚመጣበት ቀን ያለ ነቀፋ ተጠብቆ ይኑር” (1ኛ ተሰሎንቄ 5:23) ብሎ ለተሰሎንቄ አማኞች ሲጽፍ፣ ሰው መንፈስ፣ ነፍስና ሥጋ ያለው መሆኑን ሲገልጽ ነው። በዚህኛው ትምህርታችን ላይ ትኩረት ለመስጠት የምንፈልገው “ነፍስ” በሚለው ክፍል ነው። ነፍስ ስንል ለመሆኑ ምንን ያካተተ ነው? ነፍስ ስንል በውስጡ ሦስት ነገሮችን ይዟል። እነርሱም አዕምሮ፣ ስሜትና ፈቃድ ናቸው።

“አዕምሮ” ስንል ሰውን እንዲያስብ፣ እንዲያመዛዘን የሚያስችለው የሰውነቱ ክፍል ነው። ከሰው አዕምሮ ክፍል ሥነ ምግባርን (moral) የማይመለከት ክፍል አለው። ለምሳሌ፦ ሁለትና ሁለት ሲደመር አራት መሆኑን ማወቅ ወይንም ምሥራቅ በየትኛው አቅጣጫ መሆኑን መረዳት ኃጢአትነት የለበትም። ለዚህ ነው ከሰው አዕምሮ ክፍል ውስጥ ሥነ ምግባርን የማይመለከት ክፍል አለው ያልነው። በሌላ በኩል ደግሞ የሰው አዕምሮ ሁልጊዜ “ፍጹም” መሆን አይችልም። ይኸውም ሁኔታን የመመዘን ችሎታው፣ ፍርዱ፣ ሁኔታን የመረዳት አቅሙ እንከን የሌለበት አይደለም። ስሜቱ ሲያይል፣ አዕምሮው የሚሰጠው ፍርድም ሆነ ግምት የተሳሳተ መሆን ይችላል። የአዕምሮው ጉልበት ከላይ በጠቀስነው ምክንያት ሲዛባ (ሲነካ) ደግሞ ትክክለኛ ያልሆነ የሥነ ምግባር ምርጫ ወይንም ውሳኔ ማድረግ ይችላል።

የሰው አዕምሮ በሌላ በኩል ደግሞ የሥነ ምግባር ማለትም ክፉና ደጉን፣ ቅድስናና በድልን የሚመለከት ክፍል አለው። ትምህርታችንም የሚያተኩረው ይህንን በሚመለከተው የሰው አዕምሮ ክፍል ነው። ይህንንም እንዲሆን የሚያደርገው በሰው ልብ ውስጥ ያለው መንፈስ ነው። በሰው ልብ ውስጥ ዋና አዛዥ ማን ነው? ኢየሱስ ነው ወይንስ ኃጢአት? የማይታየውን የሰውን የሥነ ምግባር ወይንም መንፈሳዊ ሕይወት አቅጣጫ ወሳኝ በሰው ልብ ውስጥ ያለው “ኃይል” ነው። ሰው በሥጋው ብርቱና ጠንካራ ነው። ከራሱ ክብደት ወይንም ቁመት በላይ የሆነውን ነገር መሸከም ወይንም ማንሳት ይችላል። ሀሳቡን መቆጣጠርና መግታት ግን አይሆንለትም።

1. የአዕምሮአችን አጠቃቀም ሥርዕተ ደንብ

ብዙዎቻችን ቤተ ክርስቲያን ሄደን መንፈሳዊ ሕይወታችንን ሊገነባ የሚችል መልዕክት ሰምተን እንወጣለን። የሰማነውን ቶሎ ወደ “ወቅታዊ ያልሆኑትን” ወደምናጠራቅምበት ክልል ውስጥ እንከተዋለን። ለማንም ሰው የሰማነውን አንገግርም፤ የእኛንም ሕይወት እንዲለውጥ በተግባር ላይ አናውለውም። ብዙዎቻችን ለውጥን እንፈራለን። የክርስትና ሕይወት ሁልጊዜ ለውጥን (ንስሃ መግባትን) ቢጠይቅም ሰው መለወጥን አይፈልግም። ጳውሎስ ግን መልካም ሀሳብን በግል ህይወት በማጤን፣ ለሌሎች በመመስከርና በግል ሕይወታችን እንድንለማመደው ይመክረናል፤ “ወንድሞቼ ሆይ! አዕምሮአችሁ በእነዚህ ከሁሉ በሚበልጡና ክብርን በሚያሰጡ መልካም ነገሮች የተሞላ ይሁን፤ እነዚህም መልካም ነገሮች እውነትን፣ ጨዋነትን፣ ትክክለኛነትን፣ ንጽህናን፣ ፍቅርን ስመጥሩነትን የያዙ ናቸው” (ፊሊጵስዩስ 4፥8)። የማይጠቅሙንን አንዳንድ “ሀሳቦች” (data) “ወቅታዊ” ያልሆኑ ተግባሮች ማጠራቀሚያ ወደሆነው ክልል እንግላቸው። ጳውሎስ እነዚህን አስፈላጊ ያልሆኑትን ሀሳቦች ምን ማድረግ እንደሚገባን ሲጽፍ፣ “በእናንተ የሚገኙትን የምድራዊ ሕይወት ምኞቶች ሁሉ ግደሉ፤ እነርሱም ዝሙት፣ ርኩሳት፣ ፍትወት፣ ክፉ ምኞት፣ ጣኦትን ማምለክ የሆነ ንፍገት ናቸው” ይላል (ቆላስዩስ 3፥5)። ጳውሎስ የሚለው ክርስትና ሕይወታችንን እንዳያበላሹብን “መጥፎ ሀሳቦችን ወደምናጠራቅምበት ክልል ጣሉ” ማለቱ ነው። አዕምሮአችንን በአግባቡ መጠቀም ማለት እንግዲህ ይሄ ነው። ወደ አዕምሮአችን የሚመጣው ክፉም ሆነ ደግ ሀሳብ ባህሪያችንን የመቅረጽ ኃይልና ችሎታ እንዳለው መገንዘብ ይኖርብናል። አሸናፊ የክርስትና ሕይወት ለመኖር “መጥፎ ሀሳቦች” ወደ አዕምሮአችን ሲመጡ ተቀብለን እነርሱን በተግባር ላይ በማዋል ወይንም በማስተናገድ ፈንታ፣ የማይረቡ ወይንም ወቅታዊ ያልሆኑ ሀሳቦችን ወደምናጠራቅምበት ክልል መጣልና እንዲሁም እነዚያን መጥፎ ሀሳቦች ከሚቀሰቅሱ አካባቢና ሁኔታዎች ራሳችንን ገለል ማድረግ ይገባናል።

በአሜሪካ ከየቤቱ የሚወጣው ቆሻሻ፣ ከየፋብሪካዎች የሚወጡ የፋብሪካ አተላላፊዎችና ቆሻሻ ጢስ አየሩንና አካባቢውን እንዳይበርዙት፣ አራዊቶችና እንሰሳትም በዚህ ቆሻሻ ምክንያት በበሽታ እንዳይያዙ የአሜሪካ መንግሥት ብዙ ገንዘብ፣ ጊዜና ጉልበት ያጠፋል። ምድራችን፣ አየራችንና ውሃችን ከላይ በጠቀስናቸው ነገሮች ከሚበርዙት ይበልጥ አዕምሮአችን በመጥፎ ሀሳብ ለመበረዝ የተጋለጠ ነው። የማይረቡና ቆሻሻ ቀልዶች፣ ከመጽሐፍ የምናነባቸው ሕይወትን የሚያጎድፉ ሀሳቦች፣ ካልተመረጡ ሲነግሯቸው የምናያቸው ነገሮች በአዕምሮአችን ይጠራቀሙና የክርስትና ሕይወታችንን ያሻግቱታል። የሰው አዕምሮ ብዙ በጎ የሆኑ ሀሳቦች የሚፈልቅበት ብቻ ሳይሆን ክፉ ሀሳቦችም ሊፈልቅበት ይችላል። አንዳንድ ሰዎች “ሀሳቤን መቆጣጠር አልቻልኩም” ሲሉ፣ ሌሎች ደግሞ ምንም ሳይታመሙ በሀሳብ ብቻ “ታመምኩ” ብለው ሀኪም የሚያዩ እንዲሁም “ሀሳቤን በአንድ ነገር ላይ ማሳረፍ... መጨንቁን መተው አቃተኝ” የሚሉ አሉ። “መወሰን አቃተኝ” ብለው የሚጨነቁም አሉ። በራሳቸው ኃላፊነትን እንዲለማመዱ ያልተደረጉ ህጻናት ሲያድጉ በራሳቸው መቆምና መወሰን አይሆንላቸውም። በሌላ በኩል አዕምሮአችን (ሀሳባችን) ሲባክንብን ብናይ አይግረመን ወይንም አንደናገጥ። ለምሳሌ፣ መጽሐፍ ማንበብ ለአንዳንዶቻችን እንደ ኮሶ የሚመረን ነገር ነው። ገና ለማንበብ መጽሐፍ ስንከፍት፣ ሀሳባችን የትም እየሄደ መቸገራችን አይቀርም። ይሁን እንጂ ተስፋ ባለመቁረጥ ሀሳባችንን እየሳብን በመመለስ በምናነበው መጽሐፍ ላይ እንዲያተኩር ማደረግ ይኖርብናል። በዚህ ዓይነት ተሳፍ ባለመቁረጥ ብዙ አዕምሮአችንን ማስለመድ አለብን።

2. ጤናማ ያልሆነ ሀሳብ

ጤናማ ያልሆነ ሀሳብ ስንል፣ ልዩ ልዩ ክፉ ሀሳብን፣ ያለአግባብ መጨነቅን፣ ምኞትንና የፍትወትን ሀሳብ ያጠቃልላል። አንዳንዴ ክርስቲያኖች “በአዕምሮዬ የማስበው ወይንም ወደ አዕምሮዬ የሚመጣው ነገር ያሳፍረኛል” ሲሉ ይሰማሉ። በደስታችን፣ በሳቃችን መካከል ድንገት ወደ አዕምሮ እንደተገባን አንድ ደስ የማይል ሀሳብ ብቅ ብሎ ሁኔታችንን ወዲያው ፍጹም ጨለማ በማድረግ በሀዘን እንድንሞላ ያደርገናል። አንዳንዴ ቶሎ አይለቀንም። ታዲያ የብዙዎቻችን ጥያቄ “ከዚህ ሀሳብ ነጻ መሆን ወይንም መላቀቅ እንዴት እችላለሁ?” የሚል ይሆናል።

ሄንሪ ቸርችል ኪንግ የተባለው ሰው “የሰው ተፈጥሮአዊው ባህሪ የሚያተኩረው ‘ራስን በመቆጣጠር’ ላይ ነው። “የሰው ፈቃድ” ደግሞ የሚወሰነው ሀሳቡን ሊሰቡ በሚችሉት ነገሮች ላይ ነው” አለ። ለዚህ አባባል አንድ ጥሩ ምሳሌ አለ። አንድ ጊዜ አንድ ሰው ከሥራው ወደ ቤቱ አንድ ትልቅ ድልድይ እያቋረጠ ይሄድ ነበር። በየቀኑ በዚያ ሲያልፍ ገደሉን ጎንበስ ብሎ እያየ “ሕይወቴን ለማጥፋት የሚፈልግ ሰው ከዚህ መዝለል ቀላል ያደርግለት ነበር” በማለት ተናግሮ ያልፋል። በየቀኑ ያ ሰው ቆም ብሎ ወደ ገደሉ ሳይመለከት ያለፈበት ጊዜ አለነበረም። እንደ አጋጣሚ ያ ሰው ከሥራው ሲባረር፣ የነበረውን የሥራ ማዕረግ ሲያጣ፣ አዕምሮው ትኩረት ይሰጠው ወደነበረው ገደል ሄዶ ራሱን ወርውሮ ገደል።

ሰው አዕምሮውን የሚያሳርፍበት ነገር ይፈልጋል። ብዙ ጊዜ በጌታው ላይ፣ በአዳኙ ላይ በማሳረፍ ፈንታ፣ በራሱ ላይ በኃጢአትና ደስ ያሰኙኛል በሚላቸው ነገሮች ላይ ያሳርፋል። “አስተሳሰባችን” የሚያድገው “ትኩረት ሰጥተን በምናስበው” ነገር ላይ ነው። አስተሳሰባችንን (ሃሳባችንን) መለወጥ የምንችለው “ሀሳባችንን በሚሰቡትን ነገሮች” ላይ እንዳያተኩር ያደርግን እንደሆነ ነው። በሥራ ያልተረጎምናቸው “ሀሳቦች ይሞታሉ (ይጠፋሉ)፤ በሥራ የምንተረጎማቸው ሀሳቦች ግን ከእኛ ጋር ተዋህደው ባህሪያችን ይሆናሉ። በሥራ ያልተረጎምናቸው “መጥፎ ሀሳቦች” ብዙ ጊዜ ውስጣችንን ይረብሹናል። መጥፎ ሀሳቦች በውስጣችን ኃይል ለማግኘት ቀስ በቀስ ማደግ አለባቸው። እነርሱን ለማሸነፍ የምንችለው፣ አዕምሮአችን በጎ በሆነው ነገር ላይ እንዲያተኩር አቅጣጫ በማስቀየር ብቻ ነው።

መጥፎ አስተሳሰባችን በሥራ እንዳይተረጎም የሚገታው ከእርሱ የበለጠ ጠንካራ ሀሳብ ያስፈልገናል። ፈተናን ለመቋቋም ከፈለግን ሀሳባችን ትኩረት የሰጠበትን ትተን ሌላ ነገር እናድርግ። “ስሜትን” ማሸነፍ የሚቻለው ጠንካራ በሆነ ሌላ ስሜት በማሸነፍ (በመተካት) ነው። ለምሳሌ በሥጋዊ ስሜት የሚሳብ ሰው ያንን ጠንካራ ስሜት መግደል የሚችለው ከእግዚአብሔር ጋር ያጋጨኛል፤ ሕይወቴን ያፈርሳል” በሚል ፍርሃት ወይንም ጠንካራ ስሜት ነው። ሃዋርያው ጳውሎስ በስደትና በመከራ ውስጥ ለነበሩት ለቆላስያስ ምዕመናን ሲጽፍ፣ “ዘወትር በላይ በሰማይ ስላሉት ነገሮች አስቡ እንጂ በምድር ላይ ስላሉት ነገሮች አታስቡ” ሲል ይመክራቸዋል (ቆላስያስ 3፥2)። ጳውሎስ እንደ ዘመኑ የሥነ አዕምሮ ሊቅ (psychologist) በመሆን በወቅቱ አዕምሮአቸውን ካጠበቀው የስደት ፍርሃት ወጥተው ሌላ ጥሩ ነገር ያውም በላይ በሰማይ ስላለው ክብር እንዲያስቡ ሲመክር እናያለን። ይህንንም የመከራቸው በወቅቱ ያላቸው የጭንቀት ስሜት ሊለወጥ የሚችለው ሀሳባቸውን ከዚያ ጭንቀት ካለበት ነገር ላይ አንስተው በሌላ ነገር ላይ እንዲያተኩር ሲያደርጉ መሆኑን በመረዳት ነው። ሰው ራሱን መግታት ወይንም መቆጣጠር ካልቻለ፣ “በአስተሳሰብ” ላይ ኃይል ሊኖረው አይችልም። “ራስን መቆጣጠርም” በአንድ ጊዜ የሚመጣ ሳይሆን በየቀኑ በጎ የሆነውን ነገር አውቆ ያንን በጎ ነገር ራስን በማስተማርና በማለማመድ ነው። የቆየውን መጥፎ ልማድ ወይንም አመል ከማጥፋት ይልቅ አዲስ የሆነ ልማድ መመሥረት ስለሚቀል፣ ስለያዘነው መጥፎ ልማድ ከመጨነቅ ይልቅ፣ ለአዲሱ ይበልጥ ትኩረት እንስጥ።

በሚቀጥለው ክፍል እስክንገናኝ፣ የጌታ ጸጋና ሰላም ከሁላችን ጋር ይሁን።